

ФІЛОЛОГІЧНІ СТУДІЇ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИЙ ДИСКУРС

Матеріали Міжнародної
науково-практичної конференції

14 березня 2024 р.

УНІВЕРСИТЕТ
Короля Данила

Івано-Франківськ – 2024 р.

УДК 81'25:80(082)

Філологічні студії та перекладознавчий дискурс (м. Івано-Франківськ, 14 березня 2024 року). Івано-Франківськ : Редакційно-видавничий відділ ЗВО «Університет Короля Данила», 2024. 281 с.

Рекомендовано до друку Вченою радою ЗВО «Університет Короля Данила» (протокол № 8 від 28.03.2024 р.).

У збірнику опубліковано матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Філологічні студії та перекладознавчий дискурс» (14 березня 2024 року).

Усі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції покликання на джерела є обов'язковими.

під час керування транспортним засобом роботодавця при перевезенні (carrying) цегли. Суд витлумачив поліс так, ніби в ньому було написано «*Fuel, Carrying, and Repairing*» [1, с. 26–27]. Якби в страховому полісі відразу була кома, судового розгляду можна було б уникнути.

З оцифруванням більшості сфер людського життя для коригування формату цитованого матеріалу в юридичному тексті почали використовувати квадратні дужки. Так, наприклад, вони презентують вказівку на те, що велика літера в оригінальному тексті замінена на малу: «*The court ruled that [e]xistence of the subject matter of the contract precluded a finding of force majeure*». Перекладач обов'язково повинен брати до уваги.

Усі зазначені нюанси суттєво ускладнюють роботу перекладача юридичних текстів з англійської мови будь-якою іншою, тому розуміння всіх аспектів, пов'язаних з розвитком мови, а також політично-економічних тенденцій, які панують в суспільстві, є критично важливим для цієї професії.

Список використаних джерел:

1. Haigh R. *Legal English* (2nd ed.). Routledge Cavendish, New York, 2009. 343 p. URL : DOI <https://doi.org/10.4324/9780203877968> (дата звернення : 23.02.2024).
2. Wydick R. C., Sloan A. E. *Plain English for Lawyers*. Carolina Academic Press, 2019. 139 p.

Божана ГУЛЯН,
*асистентка кафедри іноземної філології та
бізнес-комунікацій,
ЗВО «Університет Короля Данила»,
м. Івано-Франківськ, Україна*

ХИБНІ ДРУЗІ ПЕРЕКЛАДАЧА, АБО ПРОБЛЕМА МІЖМОВНИХ ОМОНІМІВ

Ні для кого не секрет, що в англійській мові, як, власне, і в будь-якій іншій, є слова-інтернаціоналізми (*information, secret, text, period*). Завдяки їм ми розуміємо багато чого навіть у найскладнішому англійському тексті. Водночас в цьому криється і певна проблема, адже серед подібних слів багато таких, що схожі за звучанням та формою, проте різні за значенням, тому при перекладі таких слів можуть виникати хибні ототожнення [3, с. 292]. Подібні міжнародні омоніми становлять одну із найпоширеніших проблем

перекладу, яку часто називають «хибними друзями перекладача». Дана категорія слів може вводити в оману навіть досвідчених перекладачів, які на високому рівні володіють мовою, призводячи до можливих спотворень сенсу при перекладі.

Словниковий склад кожної мови є системою, про що, перш за все, свідчать такі лексико-семантичні категорії, як синонімія, антонімія та полісемія. І лише омонімія суперечить їм, оскільки фіксує такі мовні прояви, за яких слова, абсолютно ніяк між собою не пов'язані за значенням, мають однакову зовнішню форму [1, с. 839].

Будь-яка мова перебуває в постійному розвитку, вбирає в себе щось нове, відображаючи змінну реальність, а також запозичує слова з інших мов. При цьому доля запозиченого слова може бути різною. Воно може прийти в іншу мову з таким самим значенням (як це сталося зі словами *маркетинг*, *фітнес* тощо, які прийшли в українську мову з англійської). З іншого боку, воно може набувати іншого відтінку, додаткового значення або повністю змінити своє вихідне значення. Це створює чимало проблем під час перекладу. Саме через те, що такі слова можуть ввести в оману, французькі лінгвісти М. Кеслер і Ж. Дерокіньї в 1928 р. і дали їм назву «хибні друзі перекладача» [5, с. 11].

Отже, міжмовні пароніми або омоніми (хибні друзі перекладача) – це слова в різних мовах, які схожі за написанням або звучанням. Часто вони можуть мати загальне походження, проте за своїм значенням вони дуже різняться. Термін «міжмовні омоніми» впровадив український письменник і перекладач М. Рильський, який одним із перших помітив лексичні відповідники такого характеру у слов'янських мовах [6, с. 229].

Міжмовні пароніми призводять до неправильного перекладу тексту або усного мовлення, і, як наслідок, до неправильного розуміння. Ці слова утворилися в одному випадку через те, що раніше запозичене з іншої мови слово згодом змінило своє значення. В іншому випадку запозичення не було взагалі, просто слова походять від загальної основи від однієї з давніх прамов, але їх значення спочатку були різними. У третьому випадку співзвуччя цих слів взагалі є просто випадковим. В англійській та українських мовах міжмовні омоніми в переважній більшості випадків є прямими або опосередкованими запозиченнями із загального третього джерела.

Говорячи про українську та англійську мови, можна стверджувати, що існує кілька груп фальшивих друзів перекладача, залежно від того, наскільки сильно їхнє значення відрізняється від співзвучних слів в українській та англійській.

До першого типу відносяться слова, які мають зовсім інше значення:

- *repetition* – повторення;
- *camera* – фотоапарат;
- *list* – список;
- *sympathy* – співчуття.

Різновидом другого типу є слова, які дуже близькі за звучанням, але мають дещо інше написання. Тут необхідно проявляти пильність, адже лише одна додаткова або

зайва буква може змінити зміст слова:

- *affair* – справа, роман; *affaire* – афера;
- *data* – дані; *date* – дата;
- *lack* – потреба; *lacquer* – лак.

До третього типу можна віднести слова, які збігаються лише одному значенні:

- *abstract* – абстрактний (реферат, огляд);
- *accent* – акцент (наголос);
- *activity* – активність (заняття, діяльність);
- *article* – артикаль (стаття, річ, виріб).
- *control* – контроль (керівництво, влада, врядування, управління) [2, с. 171]

До четвертого типу відносять слова, які відповідають одній тематичній групі, тому за контекстом складно встановити їхню невідповідність:

- *decade* – десятиліття; *ten days* – декада.
- *anecdote* – випадки з життя; *joke* – анекдот;
- *marmalade* – апельсиновий джем; *fruit jellies* – мармелад.

Існує кілька способів виявити «неправдивих друзів перекладача» у тексті. Для цього потрібно звертати увагу на ситуації, в яких:

- слово не підходить за змістом, не відповідає темі чи спотворює зміст.
- слово не узгоджується граматично з іншими членами речення.
- слово не відповідає ситуації [4, с. 64].

Звісно, список омонімів не обмежується наведеними вище словами, їх дуже багато, і вивчити їх просто неможливо. Тому слід взяти собі за правило звертати увагу на слова, схожі за написанням та/або звучанням з будь-яким словом в іншій мові, визначити сферу їх використання (наприклад, екологія, економіка, соціологія тощо) і звернутися до «найкращих друзів перекладача» – надійних, перевірених словників, де можна знайти інформацію про значення даного слова та приклади його використання.

Список використаних джерел:

1. Довбня Л. Е. Міжмовна омонімія як наслідок семантико-трансформаційних процесів. *I international science conference on multidisciplinary research : Abstracts of I International Scientific and Practical Conference*, м. Berlin, 19–21 січ. 2021 р. 2021. С. 839–841.
2. Драбов Н. Ю. «Хибні друзі перекладача» як одна з проблем вивчення та навчання англійської мови. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2011. Вип. 9. С. 168–174.
3. Кабаченко І. Л. Мовне явище «хибні друзі перекладача» й причини його виникнення. *Scientific progress: innovations, achievements and prospects : The 6th International scientific and practical conference*, 6–8 берез. 2023 р. Munich, 2023. С. 292–298.
4. Шаблій О. А. Інтернаціоналізми: «щирі» чи «нещирі» друзі перекладача?. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Іноземна філологія*.

2001. № 31. С. 61–65.

5. Koessler M., Derocquigny J. *Les faux amis: Ou, Les trahisons du vocabulaire anglais*. Paris : Vuibert, 1928. 387 p.

6. Shcherbyna D. V. Formal principles for distinguishing between interlingual homonyms and paronyms among false friends. *Lviv philological journal*. 2023. No. 13. P. 228–236. URL: <https://doi.org/10.32447/2663-340x-2023-13.34>

Ольга ІГНАТЮК,
*старша викладачка кафедри англійської мови,
Івано-Франківський національний університет нафти і газу,
м. Івано-Франківськ, Україна*

LEXICAL AND GRAMMATICAL PECULIARITIES OF SCIENTIFIC- TECHNICAL TEXTS: CURRENT TRENDS

Translation is a complex process of human mental activity.

Translation means adequate reproduction of the concept expressed by means of one language, by means of another language, reproduction of the considering the interaction of content and form.

The scientific and technical sphere is one of the vital spheres of human activity.

Due to the rapid development of technology and the spread of scientific and technical information, the importance of scientific and technical translation has grown.

The translation of scientific and technical literature differs from the translation of fiction, newspaper articles, documentary and business material, etc.

The concept of «scientific and technical literature» includes such varieties as the actual scientific and technical literature, namely, monographs, collections and articles on various problems of science and technology; educational scientific and technical literature (textbooks, reference books, etc.); popular science literature in various fields of technology; technical and accompanying documentation; technical advertising, patents, etc.

The translation of such literature causes certain difficulties.

Scientific and technical texts are characterized by a special style that distinguishes them from other types of texts.

This feature creates additional problems.

The language of scientific and technical literature differs from the spoken language or the language of fiction by certain lexical, grammatical and stylistic features.

The main challenges of technical translations are consistency, accuracy, and the right tone. All these elements are essential when looking to respect industry standards and meet